

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף סה

קושיא: כולהו סנהדרין נמי ידעי שבועים לשון: מה המיוחד במרדכי שידע שבועים לשון? הרי כל אחד מחברי הסנהדרין ידע שבועים לשון. וזאת כדי שלא יצטרכו הסנהדרין לשמוע את טענותיו של הנאשם מפי המתורגמן, כי יש לחשוש שהמתורגמן לא ידייק בדברי הנאשם, ככתוצאה מכך הם יחייבו את הנאשם שלא כדין. וכפי שאמר רבי יוחנן.

בעלי קומה: כדי שתהיה אימתם על הבריות.

ובעלי כשפים: כדי שידעו לבטל כשפים של נאשמים שירצו להינצל מהבית דין על ידי עשיית כשפים. וכן כדי שידעו גלות את המכשפים המסיתים את העם.

תירוץ: אלא דהוה בייל לישני ודריש: מרדכי היה יודע לערכב את הלשונות ולדרוש אותם, כגון 'עין סוכר' ו'גגות צריפין' שבעמוד הקודם. ולכן קראו לו 'בלשן'.

משנה: כיצד הן עושין? איך היו קוצרים את השעורים ל'מנחת העומר'? שלוחי בית דין יוצאים מערב יום טוב לשדה, ועושים מהשיבולים 'כריכות' (= אגודות), כלומר קושרים מלא אגרוף של שיבולים למעלה, כדי שיהא נוח לקצור אותם במוצאי יו"ט.

כל העיירות הסמוכות: למקום הקצירה, היו מתכנסות לשם לקראת סוף היו"ט, כדי שתהא הקצירה בעסק גדול. כדי שיבינו הכייתוסים שקוצרים את העומר במוצאי יו"ט, ולא במוצ"ש כפי דעתם המשובשבת.

ומכיון שאנו רוצים להוציא מליבן של הצדוקים את הטעות הזו, הקוצר שואל את העם בקול גדול, והעם עונה לו בחזרה, כך עושים בכל שאלה שלוש פעמים. כדלהלן.

כיון שהחשיכה: כשנעשה חשיכה, שואל הקוצר את בני העיירות 'בא השמש?' והם עונים לו 'כן'. והוא שואל פעם שניה והם עונים, וכן פעם שלישית. ואחר כך

הוא שואל אותם שלוש פעמים 'במגל זו אקצור את התבואה? והעם עונים לו 'כן'.
ואחר כך הוא שואל אותם 'בקופה (= קופסא) זו אתן את התבואה? והם עונים לו
'כן'.

ואם מוצאי יו"ט חל בשבת, הוא שואל אותם 'בשבת הזו אקצור? והם עונים לו
'כן'.

ואחר כך הוא שואל אותם 'אקצור?' והם אומרים לו 'קצור'.

נמרא: תנו רבנן - אלין יומיא דלא להתענאה בהון, ומקצתהון דלא למספד בהון:
אלו הם הימים שלא מתענים בהם, ויש מהם שהם יותר חמורים ואסורים גם
בהספד על מת. כי הם ימים טובים.

מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה איתוקם תמידא דלא למספד: מתחילת ניסן
ועד ח' ניסן 'הוקם קרבן התמיד', ולכן אסורים בהספד. (והברייתא תבאר מה קרה).

ומתמניא ביה ועד סוף מועדא איתותב חגא דשבויעא דלא למספד: ומח' בניסן
ועד סוף חג הפסח 'התיישב חג השבועות', ולכן אסורים בהספד.

הברייתא מבארת -

מריש ירחא דניסן ועד תמניא ביה ... שהיו צדוקים אומרים וכו': החכמים
התווכחו עם הבייתוסים (= שכפרו בתורה שבעל-פה כמו הצדוקים) באותם שמונה
ימים. הבייתוסים טענו שקרבן התמיד בא משל יחיד, וחכמים ניצחום והוכיחו שהוא
בא רק משל ציבור, ולכן לא מספידים בימים אלו.

מאי דרוש? מה דרשו הבייתוסים מהפסוקים כהוכחה לטענתם? תשובה - נאמר
"את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני **תעשה** בין הערבים" בלשון יחיד.

מאי אהדרו? ומה ענו להם חכמים? תשובה - נאמר "את קרבני לחמי לאשי
תשמרו" בלשון רבים, ללמד שיהיו כולן באין מתרומת הלשכה.

מתמניא ביה ועד סוף מועדא ... שהיו בייתוסין אומרים וכו': נאמר "וספדתם
לכם **ממחרת השבת** מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת
תהינה", הבייתוסים טענו שחג השבועות יחול תמיד ביום ראשון בשבוע, כי לדעתם
מתחילים לספור ספירת העומר למחרת השבת הראשונה שלאחר יו"ט ראשון של

פסח. וחכמים ניצחום והוכיחו ש"ממחרת השבת" הכוונה ממחרת יו"ט הראשון של פסח (אף יו"ט קרוי "שבת"), דהיינו שחג השבועות יחול חמישים יום ממוצאי יו"ט ראשון של פסח.

ניטפל להם רבן יוחנן בן זכאי ואמר להם - שוטים מנין לכם? ולא היה אדם אחד שהיה משיבו. חוץ מזקן אחד שהיה מפטפט כנגדו ואמר - משה רבינו אוהב ישראל היה ויודע שעצרת יום אחד הוא, עמד ותיקנה אחר שבת כדי שיהו ישראל מתענגין שני ימים.

קרא עליו מקרא זה: רבי יוחנן בן זכאי ענה לזקן הבייתוסי - נאמר "אחד עשר יום מחורב דרך הר שעיר" זהו הזמן שלוקחת הדרך ממצרים לארץ ישראל. ואם משה רבינו אוהב ישראל היה, למה הוא עיכב את עם ישראל במדבר ארבעים שנה?! האמת שרבי יוחנן בן זכאי דחה אותו בדברים בעלמא, בגלל שהזקן דיבר דברי הבל.

אמר לו - רבי בכך אתה פוטרני?

אמר לו - שוטה! ולא תהא תורה שלמה שלנו כשיחה בטילה שלכם: לנו יש תורה שלימה, כי יש לנו ראייה לשיטתנו, אבל לכם יש סתם שיחה בטלה.

הראיה שלנו, פסוק אחד אומר "תספרו חמשים יום" משמע שחג שבועות תלוי במספר הימים, ואילו פסוק אחר אומר "שבע שבתות תמימות תהיינה" משמע שהחג תלוי בשבע שבועות שלמים, כי 'שבוע' הוא שבוע שלם מיום ראשון עד שבת. וכיצד ניתן ליישב את הסתירה? אלא הפסוק של 'שבועות' מדבר על מקרה שיום טוב ראשון של פסח חל להיות בשבת, ואז מוצאי יו"ט חל בתחילת השבוע, ומתחילים לספור מיד בתחילת השבוע. ואילו הפסוק של 'חמישים יום' מדבר על מקרה שיו"ט חל באמצע השבוע, ואז מתחילים לספור מאמצע השבוע.

(של ר' אליעזר סו"פר רבי יהושע מו"נה רבי ישמעאל מע"מר רבי יהודה למי"טה סימן)

רבי אליעזר אומר: אין צורך להביא ראייה משם, כי נאמר בספירת העומר "תספר לך" בלשון יחיד, ללמד שהספירה תלויה בבית דין. וזאת משום שב"ד קובעים את החודשים ועל פיהם הם קובעים את המועדות, וממילא צריך לשאול את ב"ד מתי חל יו"ט ראשון של פסח כדי להתחיל למנות ממחרתו.

ויצאת (= מתמעטת) 'שבת בראשית' כלומר שבת קודש, שספירתה ידועה לכל אדם ואין צורך לשאול את ב"ד מתי היא חלה, ולכן הפסוק לא מדבר עליה.

(המילים "שהם יודעים לחדש ממחרת השבת מחרת י"ט" נמחקות ע"פ שטמ"ק).

רבי יהושע אומר: אמרה תורה 'מנה ימים וקדש חדש' התורה צייתה לספור 29 יום ולעשות לאחר מכן ראש חודש, וכן אמרה התורה 'מנה ימים וקדש עצרת' התורה צייתה לספור בספירת העומר שבעה שבועות ולעשות לאחר מכן חג שבועות.

כמו שבראש חודש יש זמן קבוע בחודש שממנו מתחילים לספור את הימים, והוא מהמולד הלבנה החדש. כך גם לגבי ספירת העומר יש זמן קבוע בחודש שממנו מתחילים לספור, והוא ממחרת הפסח. כי אם נתחיל לספור ממחרת שבת שאחר פסח, בכל פעם נתחיל לספור בתאריך אחר, ואיך יהיה היכר באיזה תאריך מתחילים לספור?

רבי ישמעאל אומר: אמרה תורה הבא קרבן עומר בפסח, והבא קרבן שתי הלחם בחג השבועות. כמו שבשתי הלחם מביאים אותם 'ברגל' דהיינו בחג השבועות, ובתחילת החג (כי החג הזה הוא יום אחד בלבד). כך גם בקרבן העומר צריך להביאו בחג הפסח ובתחילת החג. ואם נביא אותו לאחר השבת, פעמים שזה יצא בסוף החג (כגון כאשר חל פסח ביום שני, יביאו את העומר ביום ראשון בשבוע הבא).

רבי יהודה בן בתירא אומר: נאמרה "שבת" למעלה, כלומר בתחילת ספירת העומר "וספרתם לכם ממחרת השבת". ונאמרה "שבת" למטה, כלומר בפסוק הבא בסוף הספירה "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרכתם מנחה חדשה לה". כמו ש"השבת" שנאמרה בפסוק השני לגבי חג השבועות (שמשמעותה 'שבוע'), יש חג שבועות שמתחיל מיד אחריו. כך גם ה"שבת" שנאמרה בפסוק הראשון בתחילת הספירה יש חג שמתחיל סמוך לספירה לפניה, (כי "השבת" שם משמעותה יום טוב של פסח).

*

ת"ר וספרתם וכו': הברייתא דורשת את הפסוק. נאמר "וספרתם לכם" בלשון רבים, ללמד שתהא ספירה לכל אחד ואחד, דהיינו שכל אחד ואחד צריך לספור בעצמו (ולא שב"ד יספרו בשביל כולם).

נאמר "ממחרת השבת" דהיינו ממחרת יו"ט של פסח.

שואלת הברייתא: **או אינו אלא למחרת שבת בראשית?** כלומר שבת קודש. ומשיבה: **רבי יוסי בר יהודה אומר:** נאמר "תספרו חמשים יום" ללמד שכל הספירות שאתה סופר בכל שנה ושנה, לא יהיו אלא חמשים יום. אבל אם תתחיל לספור רק אחרי שבת, בכל שנה תמצא מספר ימים אחר בין חג הפסח לחג השבועות. דהיינו אם פסח יחול בשבת אכן יהיו לך 50 יום בין פסח לשבועות, אבל אם פסח יחול בערב שבת יהיו לך 51 יום, ואם הוא יחול ביום חמישי יהיו לך 52 יום, ואם ביום רביעי 53 יום, ואם ביום שלישי 54 יום, ואם ביום שני 55 יום, ואם ביום ראשון 56 יום.